

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natuur in milieueffectrapportage

De impact van een plan of project op de natuur heeft een belangrijke plek in een milieueffectrapport. Deze factsheet geeft meer informatie over hoe je het effect op de natuur in beeld brengt.

Waarom aandacht voor natuur?

Alle grote gevolgen van een plan of project voor de fysieke leefomgeving horen in een milieueffectrapport (MER). Plannen en projecten kunnen grote invloed hebben op soorten, hun leefgebied en het gehele ecosysteem. Natuur is daarom een belangrijk onderdeel in het MER. De Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en de Omgevingswet verplichten om effecten op natuurwaarden zorgvuldig in kaart te brengen en schade op beschermde natuur uit te sluiten.

Een goed hoofdstuk over natuur in een MER geeft:

- een compleet beeld van de natuur in het gebied;
- inzicht in de gevolgen voor (deel)gebieden, ecosystemen en soorten;
- inzicht in maatregelen en slimmere oplossingen die schade kunnen beperken;
- inzicht in de juridische uitvoerbaarheid.

Het gebied als basis (de referentiesituatie)

Schets eerst een beeld van de natuur en het landschap in het studiegebied. Een globale landschapsecologische of ecohydrologische analyse biedt daarvoor een goede basis.¹

Laat per (deel)gebied zien hoe het water- en bodemsysteem eruit ziet en welke invloed het heeft op de natuur in het gebied.

Ga in het MER in op de natuurwaarden, de aanwezigheid van soorten, de kwaliteit van hun leefgebieden en bestaande drukfactoren. Benoem kenmerkende soorten en habitattypen en beschrijf de relatie met hun leefgebieden en abiotische omstandigheden. Zo wordt duidelijk hoe het ecosysteem functioneert en waar het ecosysteem kwetsbaar is of achteruitgaat.

Maak onderscheid tussen deelgebieden met eigen karakteristieken. Denk hierbij aan een open agrarisch cultuurland, beekdal, bos, moeras of stedelijk groen. Voeg een kaart toe met de waardevolle gebieden. Zo ontstaat inzicht in de samenhang en de betekenis van de omgeving.

Beschrijf daarna hoe de natuur zich naar verwachting ontwikkelt als het plan of project niet doorgaat (autonome ontwikkeling, die samen met een beeld van de huidige situatie de referentiesituatie vormt).

Effecten van het plan of project

Geef per deelgebied aan voor welke soorten je aanzienlijke effecten verwacht en wat de gevolgen zijn. Denk hierbij aan verlies van leefgebied, barrièrewerking, verstoring of verslechtering van de kwaliteit. Vergelijk deze met de referentiesituatie. Beschrijf vervolgens alternatieven en maatregelen die negatieve effecten kunnen beperken of voorkomen, zoals faunapassages, hydrologische maatregelen of een zonering rond een Natura 2000-gebied.

Effecten op de natuur kunnen divers zijn:

- Geluid, licht en verkeer verstoren vogels en vleermuizen.

¹ Zie hierover de factsheets van de Ecologische Autoriteit.

- Infrastructuur kan een leefgebied doorkruisen, een barrière voor planten of dieren vormen en leiden tot versnippering van leefgebied.
- Stikstofdepositie beïnvloedt habitattypen en soorten.
- Veranderingen in de waterhuishouding kunnen leiden tot meer droogte of juist vernatting, met gevolgen voor de natuur.

Maak de integrale samenhang en optelsom daarvan zichtbaar in het MER.

Beschermingsregimes

Besteed aandacht aan de toelaatbaarheid van beoordeelde effecten binnen relevante juridische natuurbeschermingsregimes in het MER. Denk aan:

- **Natura 2000-gebieden:** Europese bescherming van natuurgebieden (soorten/leefgebieden en habitattypen).
- **Natuurnetwerk Nederland (NNN):** provinciaal beleid en regelgeving gericht op behoud en versterking van samenhangende natuurgebieden. Het beschermingsregime kan per provincie verschillen. Maak inzichtelijk wat de effecten op het NNN zijn in het MER. Specifiek voor stikstof kun je met AERIUS de stikstofdepositiebijdragen in het NNN berekenen met eigen rekenpunten. Duid de rekenresultaten daarna via een expertbeoordeling.
- **Beschermde soorten:** naast gebiedsbescherming zijn bepaalde vogel- en diersoorten (soms strikt) beschermd. Denk aan broedvogels, vleermuizen of amfibieën. Het storen of doden van deze soorten is verboden. Breng mogelijke effecten op deze soorten in beeld. Beoordeel wat deze effecten betekenen voor de omvang en duurzaamheid van populaties. Benut in elk geval de Rode Lijsten om dit in te schatten. De status van een soort op de Rode Lijst geeft belangrijke informatie over de landelijke gunstige staat van instandhouding.

Bovenstaande beschermingsregimes beïnvloeden regelmatig de (wijze van) uitvoerbaarheid van projecten en plannen. Zorg voor reële alternatieven in het MER. Een beeld van de uitvoerbaarheid is daarom een belangrijk onderdeel van het MER. Consequenties voor de uitvoerbaarheid vanwege stikstof specifiek vind je in de [factsheet Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden](#).

Voortoets en Passende beoordeling

Plannen en projecten die Natura 2000-gebieden kunnen raken vereisen een voortoets. Een voortoets beoordeelt of je significante effecten kan uitsluiten zonder mitigerende maatregelen mee te nemen in de beoordeling. Als je die effecten niet kan uitsluiten, volgt een Passende beoordeling. Daarin moet blijken dat aantasting van natuurwaarden is uitgesloten, eventueel met mitigerende maatregelen. Deze toetsen maken vaak deel uit van een MER. Zo wordt duidelijk welke keuzes uitvoerbaar zijn binnen de natuurbeschermingsregels en hoe natuur meeweegt in de besluitvorming.

Aandachtspunten uit de adviespraktijk

Veel voorkomende adviezen van de Commissie:

- **Natuurvriendelijke alternatieven:** werk bij hoge eigen natuurambities een alternatief uit. Zorg voor een alternatief waarbij alle natuurwaarden zoveel mogelijk worden ontzien.
- **Uitvoerbare alternatieven:** werk minimaal één alternatief uit waarin natuurwaarden worden ontzien en dat uitvoerbaar is binnen natuurregelgeving. Dit geldt in ieder geval voor het voorkeursalternatief, wat wordt vastgelegd in het moederbesluit.
- **Referentiesituatie:** gebruik de juiste juridische referentie (dat is bij projecten bijvoorbeeld in principe de vergunde situatie), maar laat ook zien wat de feitelijke situatie is. Bij veehouderijen of industriële installaties wijkt die vaak af van de vergunde situatie. Zie ook de [factsheet Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden](#).
- **Stikstofdepositie:** breng effecten op Natura 2000-gebieden in beeld, inclusief mogelijke maatregelen en alternatieven. Zie voor meer informatie wederom de [factsheet Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden](#).
- **Tijdelijke effecten:** beschrijf zowel effecten van de realisatiefase als van de (tijdelijke) bouwfase.
- **Cumulatie:** betrek effecten van andere plannen en projecten in de omgeving.

Meer weten?

De Commissie helpt initiatiefnemers en bevoegde gezagen om natuur op een navolgbare en juridisch houdbare manier te behandelen in een MER. Meer weten? Bel, mail of kom langs. We staan je graag te woord.

- Roel Sillevissmitt – 030 234 7648 – rsillevissmitt@eia.nl
- Willemijn Smal – 030 234 7624 – wsmal@eia.nl